

מי שיש לו שכל שלם לשונות התלמוד בכונה הזאת יתבאר לו כל מה שאמרנוהו באור אין ספק בו והנה באו רמזים בכתוב יורו על שרשי המלאכה *שיסמכו בהם בידיעת ראשי חדשים ועבור שנים מזה אמרו *ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה *אמרו מלמד שאין מעברין את השנה אלא בפרק הסמוך למועד *ואמרו מנין שאין מעברין *את החדש אלא ביום *ואין מקדשין את החדש אלא ביום תלמוד לומר מימים ימימה *ואמר ית' *לחדשי השנה אמרו *חדשים אתה מחשב לשנים ואי אתה מחשב ימים *זהורה שהתוספת בה אמנם יהיה חדש שלם ואמר חדש ימים אמרו *ימים אתה מחשב לחדש ואי אתה מחשב שעות

ואנחנו אמנם נחשב היום *כדי שנדע היום שקבעו בו בני ארץ ישראל כי במלאכה הזאת בעצמה מונין וקובעין *היום לא בראיה ועל קביעתם נסמך לא על חשבוננו אבל חשבוננו הוא לגלוי מילתא והבן זה *מאד ואני אוסיף לך באור *אילו אפשר דרך משל שבני ארץ ישראל יעדרו מארץ ישראל חלילה לאל מעשות זאת כי הוא הבטיח שלא ימחה אותות האומה מכל וכל ולא יהיה שם בית דין ולא יהיה בחוצה לארץ בית דין שנסמך בארץ הנה חשבוננו זה לא יועילנו *אז כלום בשום פנים לפי שאין לנו *רשות שנחשב בחו"ל ונעבר שנים ונקבע חדשים אלא בתנאים הנזכרים כמו שבארנו *כי מציון תצא תורה וגו' וכשיתכונן

1. בד"ר היום שקבעו הם ר"ל בני א"י בו ר"ח כי במלאכה. 2. כ"ה בא"א, וברמב"ן העתיק ועל קביעותם נעמד וכ"ה ה' בגוף הערבי ועל קביעתם נעמד. 3. כ"ה בע' וא"א וברלב"ח שם ד' ס"ז, ובד"ר ל' מאד והרלב"ח שם כתב וז"ל עוד יש לדייק ולדע מהו הסוד שיש בדברי הרב הראשונים שכתב עליהם והבן זה מאד בנוסח העתקה אחת אינו כתוב מאד ועכ"פ קשה וצריך לדעת למה כיון הרב במ"ש והבן זה כי לפי הנ"ל דבריו פשוטים ומובנים ונער קטן נוהג בהם ולא די בזה אלא שהוסיף עליהם ביאור ולא ידענו מה הוצרך לכך כו' ע"ש. 4. בד"ר וא"א אילו הגחנו דרך משל, ובתרגום שברלב"ח וכן ברמב"ן אילו חשבנו על דרך משל. 5. בד"ר לפי שאין לנו ראיות לחשוב חדשים ולעבר שנים בחו"ל, ומלה ראות אין לה שום מובן ומשו"ה השמיטוה לגמרי בדפוסים שאח"כ, ובע' וא"א ה' כמ"ש רק בלי מלת רשות, ובתרגום שברלב"ח כתוב רשות. 6. ישעיהו ב', ג'. 7. בא"א ובתרגום שברלב"ח בכתובי התורה, ובע' פי ג' אלהורה. 8. בא"א אשר יסמך אדם עליה ובתרגום שברלב"ח שיאות להשען עליהם, ובע' אלתי יעתמד עליהם. 9. שמות י"ג, י'. 10. מכילתא דרשב"י וע"ש בהערות. 11. שם, וע' בש"ס דילן ר"ה ד' כ"ה: ופנהדין ד' י"א: 12. שמות י"ב, ב'. 13. בני ימים לשנים, ובמגילה ד' ה' חדשים אתה מונה לשנים ואי אתה מונה ימים לשנים, ובה' קה"ח פ"א ה"ב חדשים אתה מונה לשנה (כ"ה בלקוט) ואי אתה מונה ימים, וע' גזיר ד' חדשים מחשבין לשנה ולא ימים לשנים. 14. שם, בד"ר ימים אתה מונה לחדש ואי אתה מחשב שעות לחדש, ובגמ' ימים אתה מחשב לחדשים ואי אתה מחשב שעות לחדשים ובה' קה"ח ברפ"ח כמ"ש, והנה בס' אמר השכחה להגרי' ברלין כתב שלא ראה להרמב"ם שמביא זה ותמה על ההשמטה ונעלם ממנו דמפורש הוא ברמב"ם אולי גרם לו ז"ל זה משום שהעין משפט שם ג"כ לא הראה המקום ברמב"ם ולכן לא בדק אחריו וכה"ג העירותי בקונטרסי פרי חיים (ס"י ט') על הגאון בעל פתח הבית (ס"י י"ט) שטרח הרבה למה השמיט הרמב"ם מימרא דאנס בית המלך גרנו בחולין (ד' קל"א) וכתב ישוב לזה וכן ראיתי כעת בשו"ת שאילת דוד בחיו"ד (ד' ל"ז) שהניח בצע"ג מדוע דחה הרמב"ם דין זה מהלכה ע"ש ואמנם איתא להדיא בה' מעשר (פ"ו ה"י) וגם שם בעין משפט לא גרשם המקום ברמב"ם, וע"ש כמו כן בחולין שם (ד' קכ"ט) נשמט בעמוד אחד ציון שלשה דינים כיפת שאור שיחזה לשיבה בטלה טומאתה והוא ברמב"ם בכלים (פכ"ה ה"ב), חבורי אוכלין בכלים דמו רמב"ם בה' טומאת אוכלין (פ"ב ה"כ), בית שסיככו בנרעים סהרו רמב"ם בה' סו"צ (פ"ד ה"י), ויש להיפך שהראה בעין משפט המקום לרמב"ם וליתא כלל שם כמו בב"מ (ד' ו') אם היתה טלית מוזהבת חולקין נרשם בה' טוען ונטען (פ"ה ה"י) ולא נמצא שם, בכריתות (ד' כ"א), צמר עוף אין חייבין עליו משום כלאים ציין לרמב"ם בה' כלאים (פ"י ה"ו) וליתא שם, בנדרים (ד' ח') האומר אשכים ואשנה פרק זה כו' נדר גדול נדר כו' נרשם לפי"א ושבועות (ה"ג), וזה אין שם. גם יש שנרשם הציון בטעות דאמנם נמצא הדין ההוא ברמב"ם אבל במקו"א, גם בהרבה מקומות נרשם הציון ברמב"ם על מימרא כולה ובאמת רק מקצתה הובא שם, ע"י יומא (דף פ"ב) עובדה שהריחה בשר קדש או בשר חזיר תוחבין לה כוש ברוטב ומגיחין לה על פיה כו' ונרשם על תחלת המאמר רמב"ם בה' מ"א (פ"ד) וה' שביתת עשור (פ"ב) ואולם הרמב"ם השמיט הך דתוחבין לה כוש ברוטב ע"י ב"י אר"ח (ס"י תרי"ז) וס' שמות בארץ קונטרס תוספת יוה"כ, וע"י בנדה (ד' י"ג) אמר רב המקשה עצמו לדעת יהא בנדוי ונרשם בעין משפט רמב"ם ה' אסיב (פכ"א) ושם אינו מפורש דהוא בנדוי אך נמצא בה' ת"ת (פ"ו ה"ד), וע"י מנחות (ד' ס"א) ומנין שאם הניף זה בעצמו וזה בעצמו יצא כו' ונרשם שם פ"ח מה' תמידין ומוספין ה"א, ואין ענין זה שם כלל, אבל הוא בה' מתוסרי כפרה (פ"ד ה"ב), וע"י ערכין (ד' כ"ט) מנין לכהן שהקדיש שדה חרמו שלא יאמר הואיל ויוצא לכהנים והרי היא תחת ידי תהא שלי כו' וציין בעין משפט לרמב"ם בה' ערכין (פ"ד ה"ג) ואינו שם דהתם מיירי בישראל שהקדיש והכהן פדה אותה מיד הקדש והגיע היובל שלא יאמר הואיל והיא יוצאה לכהנים הרי היא ת"י וזכיתי בה אלא יוצא לכל אחי לכהנים ודין דערכין הנ"ל הוא שם (פ"ו ה"ו), וע"י משנה סוטה (ד' מ"ה) נמצא בין שתי עיירות שתייהן מביאות שתי עגלות דברי ר' אליעזר ונרשם על הך משנה רמב"ם ה' רוצח (פ"ס ה"ח) ובאמת הרמב"ם שם ספק בחכמים בבכורות (ד' י"ח) וס"ל דמביאים עגלה אחת בשותפות ומתנים, וע"י סוכה (ד' ל"ג) ת"ר יבשו

ואמר ישמור את חדש האביב הורה כי ישנתנו ראוי שנשמור בה פרקי השנה ולכן תהיה שמשית וכבר התבארו משפטי מצוה זו כלם בשלמות בפרק ראשון מסנהדרין ובמסכת ראש השנה וברכות *גם כן*.

מצוה קנד היא שצונו לשבות בשבת והוא אמרו ית' ויביום השביעי תשבות והנה נכפל צווי במצוה זו פעמים ובאר לנו שהשבתה מהמלאכות היא חובה עלינו ועל בהמתינו ועבדינו והנה התבארו משפטי מצוה זו במסכת שבת ויום טוב.

מצוה קנה היא שצונו לקדש את השבת ולאמר דברים בכניסתו ויציאתו נזכיר גם גודל היום *הזה ומעלתו והבדלו משאר הימים הקודמים ממנו והבאים אחריו והוא אמרו ית' זכור את יום השבת לקדשו כלומר זכרהו זכר קדושה והבדלה וזו היא מצות קדוש ולשון מכילתא זכור את יום השבת לקדשו לקדשו בברכה ובבאור אמרו פסחים זכרהו על היק ואמרו ג"כ קדשהו בכניסתו וקדשהו ביציאתו כלומר הבדלה שהיא גם כן חלק מזכירת שבת מתוקנת ומצוה וכבר התבארו משפטי מצוה זו בסוף פסחים ובמקומות מברכות ושבת.

מצוה קנו היא שצונו לבער חמץ מביתנו

ביום ארבעה עשר מניסן וזו היא מצות השבת שאור והוא אמרו ית' ואך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם *ויקראוה החכמים גם כן מצות ביעור ר"ל ביעור חמץ ויבגמרא סנהדרין מתלמוד דבני מערבא אמרו חמץ חייבים עליו עשה ולא תעשה עשה על ביעורו דכתיב תשביתו שאור מבתיכם לא תעשה שאור לא ימצא בבתיכם * והנה התבארו דיני מצוה זו בפרק ראשון מפסחים.

מצוה קנו היא שצונו לספר ביציאת מצרים בליל חמשה עשר מניסן בתחלת הלילה כפי צחות לשון המספר וכל מי שיוסיף במאמר ויאריך הדברים בהגדלת מה שעשה לנו השם ומה שעשו לנו המצרים מעול וחמס ואיך לקח השם נקמתו מהם ובהודות לו על "מה שגמלנו מחסדיו יהיה יותר טוב כמו שאמרו כל המספר ביציאת מצרים הרי זה משובח והכתוב שבא על הצווי הזה הוא אמרו "והגדת לבנך ביום ההוא וגו' ובא הפירוש "והגדת לבנך "יכול מראש חדש תלמוד לומר ביום ההוא אי ביום ההוא יכול מבעוד יום תלמוד לומר בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך כלומר מתחלת הלילה אתה "חייב לספר ולשון "מכילתא מכלל שנאמר כי ישאלך בנך

רוב עליו ונשארו בו ג' בדי עליו לחין כשר וא"ר חסדא ובראש כל אחד ואחד ובעין משפט על הך מימרא רמב"ם בה' לולב (פ"ח ה"ה) והנה ברמב"ם שם ליתא להך דיכשו אך איתא נשרו רוב עליו ועמך ע"ז הבי' (סי' תרמ"ו) ואולם ע"ז י"ל כמו שכתב בס' שמות בארץ קונטרס כפות תמרים בסוכה שם דהרמב"ם הוציא דין דנשרו מהך ברייתא דיכשו וע"ש שהביא כן משו"ת הרא"ש אבל תמה שם מדוע השמיט הרמב"ם הא דארי"ח ובראש כל או"א וכתב לישב השמטה זו ע"ש ובאמת איתא להדיא ברמב"ם במקו"א שם (פ"ז ה"ח) וזאלה רבות ואכמ"ל ותמוה על מגיחי הש"ס שלא שמו לבם לזה.

1. דברים ט"ז, א'. 2. בד"ר וא"א כי שנותינו ראוי שנשמור בה (בא"א בהם), ובני' כי בשנותינו ראוי שנשמור פרקי, ובתרגום שברלב"ח ששנותינו ראוי לנו שנשמור בה זמני השנה ולפיכך יצא חשבונו לחשבון השמש, ובע' כמש"ל. 3. שמות כ"ג, י"ב, וע"י תוסי' בשבת ד' ס"ט ד"ה וידע. 4. ע"י במ"מ בר"פ כ"ט מה' שבת שלא הזכיר מסה"מ. ונראה שם בעליל שהעתיק מכאן וע"י מג"ע שם. 5. בד"ר נזכר בה' יציאת מצרים וקדוש היום וגם בא"א נזכר בהם גדולת זה היום וקדושתו (בגליון כתיב וכבודו), וכן בחינוך (סי' ל"א) המועתק מכאן זכר גדולת היום ומעלתו כו' וכ"ה בע', וע"י כן בס' הי"ד בה' שבת שם שחשב הרמב"ם כל דיני קדוש ולא הזכיר הך דראב"י בפסחים (ד' קי"ז) שצריך להזכיר יצי"מ בקדוש היום, וע"י מה שטרחו בזה בשו"ת חיים שאל ח"ב (סי' מ"ג אות י') ובשו"ת אגודת אונז' להגאון בעל מרה"צ סי' א' ובשו"ת שאילת דוד (סי' א'). 6. שמות כ', ח'. 7. בד"ר כלומר זכרהו וקדשהו בברכה ובבאור אמרו, ובא"א ר"ל זכרהו זכרון קדוש וכבוד וכ"ה בע'. 8. ד', ק"ו ובד"ר זכרהו על היין בכניסתו ויציאתו כלומר הבדלה שהיא ג"כ חלק מזכירת שבת ומתקנת מצוה ובא"א מזכירת שבת מחוייבת וכמו"כ בע' מן זכירת שבת אלמפרוזה, וע"י בתוס' רי"ד מה"ג לפסחים שם ומצאתי כתוב לאחד מן הפרשנים והרי מושבע מהר סיני הוא דכתיב זכור את יום השבת זכרהו על היין ואין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת"ל את יום וזו הגי' מצאתי כתוב גם בשאלות דרב אחאי בפרשת והיה כי תבוא (וראיתי כעת בהעמק שאלה בפי ברכה שאילתא קס"ו שהביא נוסחא זו משאלות כתי' ושהכי הוי הנוסחא לפני רי"ט הזקן בס' המכריע סי' ע"א ע"ש) אבל בגמרות אינה כתובה גירסא זו אלא בהלכות גדולות ולא בפסקות של רבינו יצחק מפאס זצוק"ל אלא כך כתוב בספרים זכרהו על היין אך לי אלא ביום בלילה מנין כו' ע"ש וע"י ברמב"ן עה"ת (שמות כ', ח') וכן אמרו במכילתא לקדשו קדשהו בברכה מכאן אמרו מקדשין על היין בכניסתו אין לי אלא ליום בלילה מנין כו'. 9. בד"ר ובמקומות אחרים. 10. שמות י"ב, ט"ו. 11. ע"י לעיל בפתח דבר (עמ' ט"ו). 12. בד"ר על כל טוב שגמלנו יהיה יותר טוב כמו שאמרו וכל המאריך לספר. 13. שמות י"ג, ח'. 14. מכילתא שם. 15. במכילתא שומע אני. 16. בד"ר אתה מספר ובא"א אז יתחייב לך הספור וכמו"כ בע'. 17. דרשב"י.